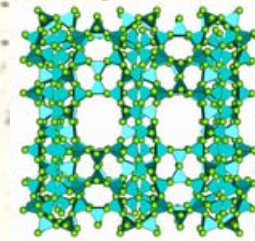

Geopolymerní materiály

Doc. RNDr. František Škvára DrSc

Ústav skla a keramiky
Vysoká škola chemicko-technologická
v Praze

Počátky geopolymérů

Prof. V.D. Gluchovskij
1958

Рис. 13. Фрагмент стены жилого дома из gruntosilikatnykh блочков.

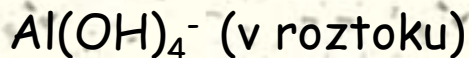
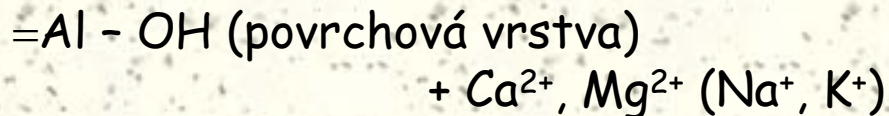
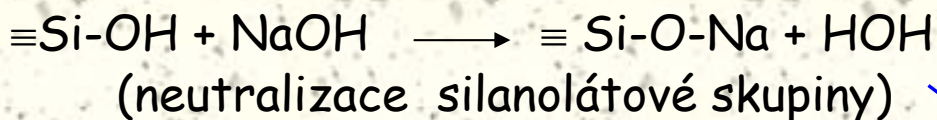
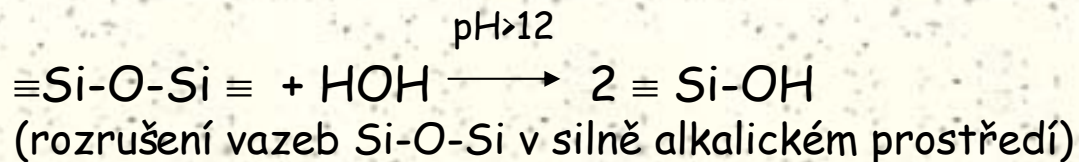
gruntosilikaty...gruntocementy
...soilcement...geocement

Stavba z „gruntosilikátových“ bloků
asi 1958

Popsány principy alkalické aktivace
kaolinitických látek, popílků a strusek

Další výzkum na Ukrajině: prof. Pavel Krivenko, prof. Myroslav Sanycky
Kongresy od roku 1978

Mechanismus alkalické aktivace aluminosilikátových látek

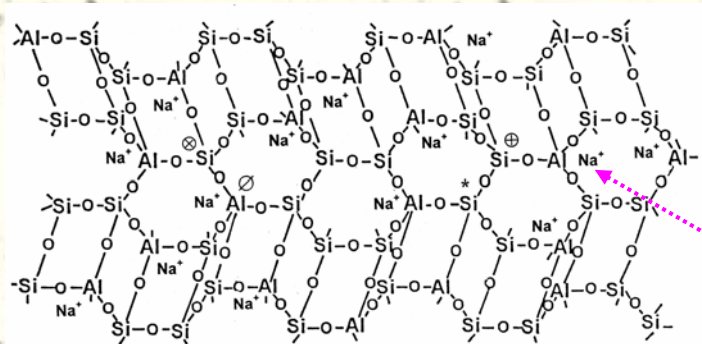

Fáze typu
 $(\text{Na}, \text{K}_n\{-(\text{Si}-\text{O})_z-\text{Al}-\text{O}\}_n \cdot w\text{H}_2\text{O})$
+
C-S-H, C-A-H
fáze
+
případně vznik další H_2O
v důsledku polykondenzace

Produkt alkalické aktivace:
podle charakteru surovin a podmínek alkalické aktivace
(amorfni, částečně amorfni nebo krystalické produkty)

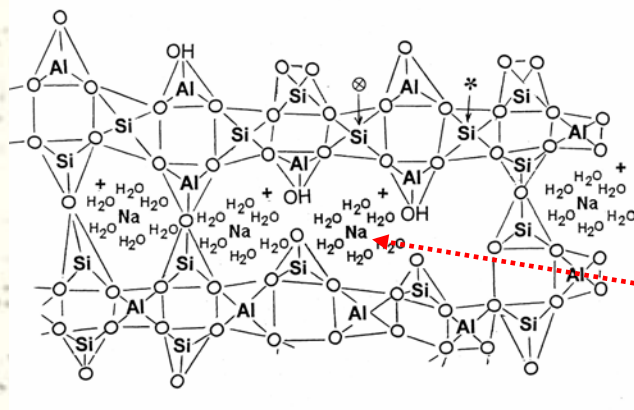
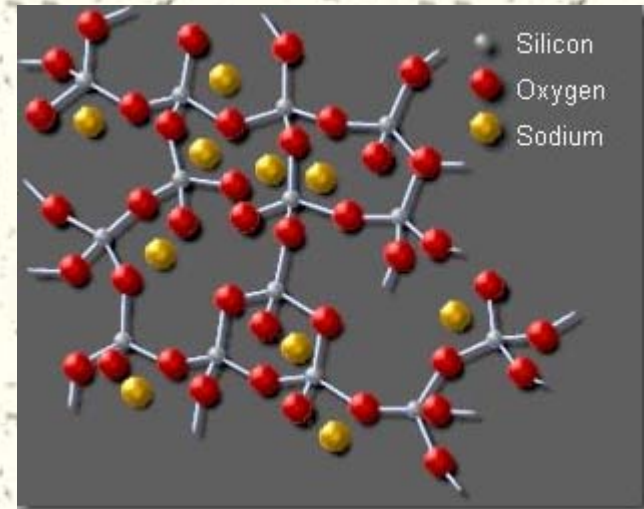
Převážně mechanismus „přes roztok“

Pojetí geopolymérů

Struktura geopolyméru podle Davidovitse (monolitický polymer)

Předpoklad: Na vázán iontovou vazbou

Současný pohled na strukturu geopolyméru, (náhodné uspořádání)

souhlasí s našimi výsledky,

Na v solvované formě slaběji vázán (výkvěty!!)

Skelná struktura

- Struktury geopolyméru a skla jsou velmi podobné (NMR)
- Si, Al, Fe, P sklotvorné prvky; Na, K, Ca, Mg modifikující prvky, O můstky
- Náhodné uspořádání 3D
- Není přítomna voda
- Není prakticky porézní

Geopolymer

- Nemá jedolitou strukturu typu polysialato-siloxo,
- Náhodné uspořádání 3D
- Obsahuje vodu v pórech a v gelu
- Porézní struktura
- Voda hraje roli jen jako nosič alkalického aktivátoru a jako „reologická“ voda
- Krystalické a amorfnní hydráty přítomny jen výjimečně jen za přítomnosti strusky či látek obsahujících Ca

Vztah ke struktuře hydratovaného portlandského cementu

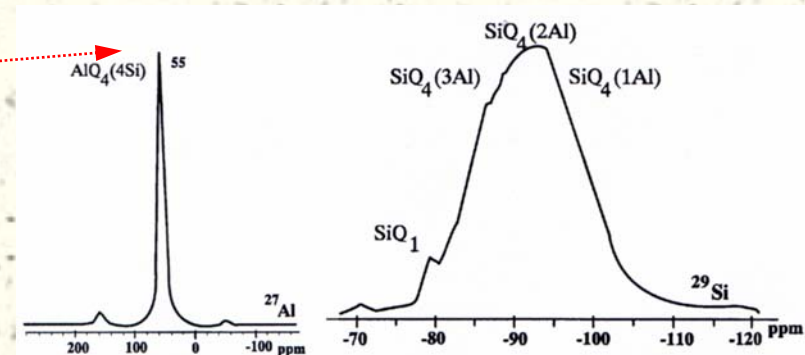
- Krystalické i amorfnní hydráty
- Voda je „konzumována“ v PC na hydráty
- Voda v pórech
- Porézní struktura (póry od nm do mm)

Co je tedy geopolymery?

(Davidovits 1999, 2005)

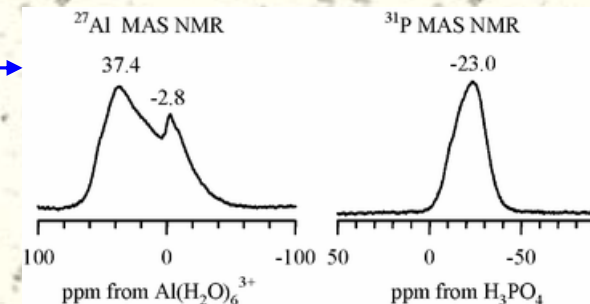
..." ^{27}Al NMR spektra musí mít pík při 55 ppm
Al smí být jen a pouze v koordinaci 4 ...
Jinak to nesmí být nazýváno geopolymery,
nýbrž jen pouze alkalicky aktivované látky, ...

Tato striktně prosazovaná definice
vyhovuje jen pro látky vzniklé
alkalickou aktivací čistého metakaolinu

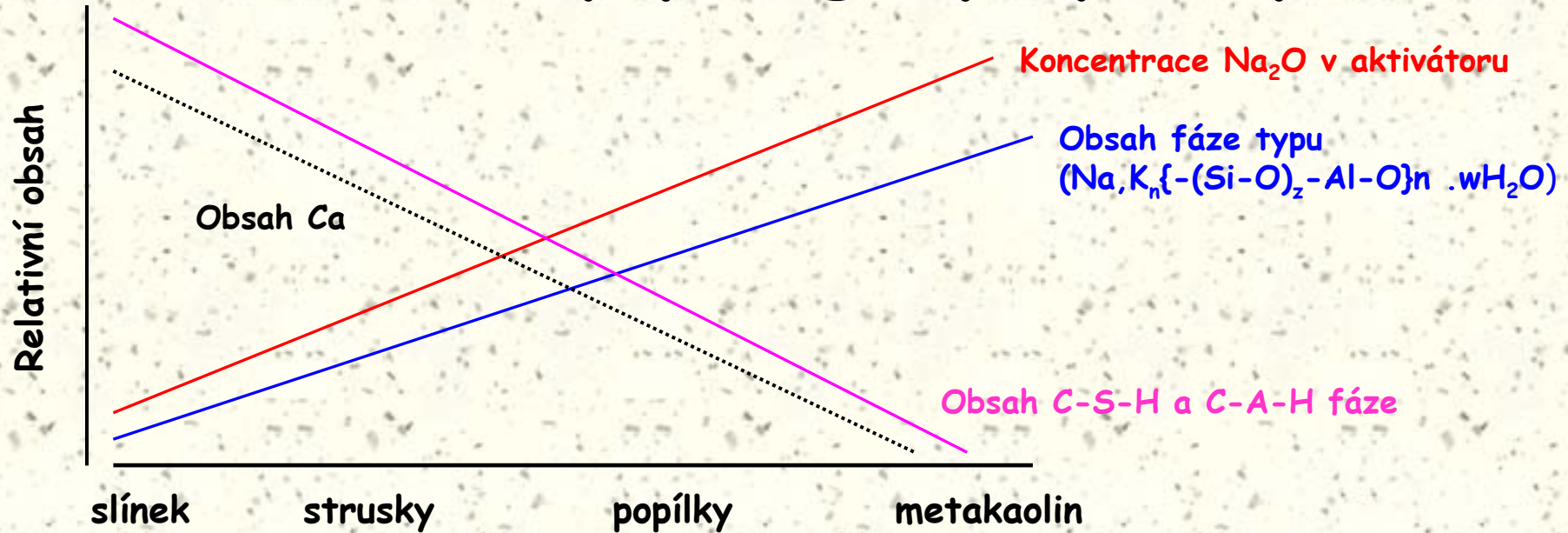
Při analýze a klasifikaci látek vzniklých alkalickou aktivací – geopolymery
vzniká řada otázek :

- Jsou geopolymery látky vzniklé i z jiných surovin než je čistý metakaolin?
- Jsou látky obsahující Al v koordinaci 6 např. ze zbytků mullitu také geopolymery?
- Jsou látky obsahující i fázi C-S-H také označitelné jako geopolymery ?
- Jsou geopolymery látky vznikající jen při 20°C nebo i při hydrotermální syntéze či při vyšší teplotě?
- Jsou látky obsahující vedle atomů Al také atomy B a P rovněž geopolymery?

Je nutná vědecká diskuze.

Suroviny pro geopolymery

Suroviny - obecně aluminosilikátové látky

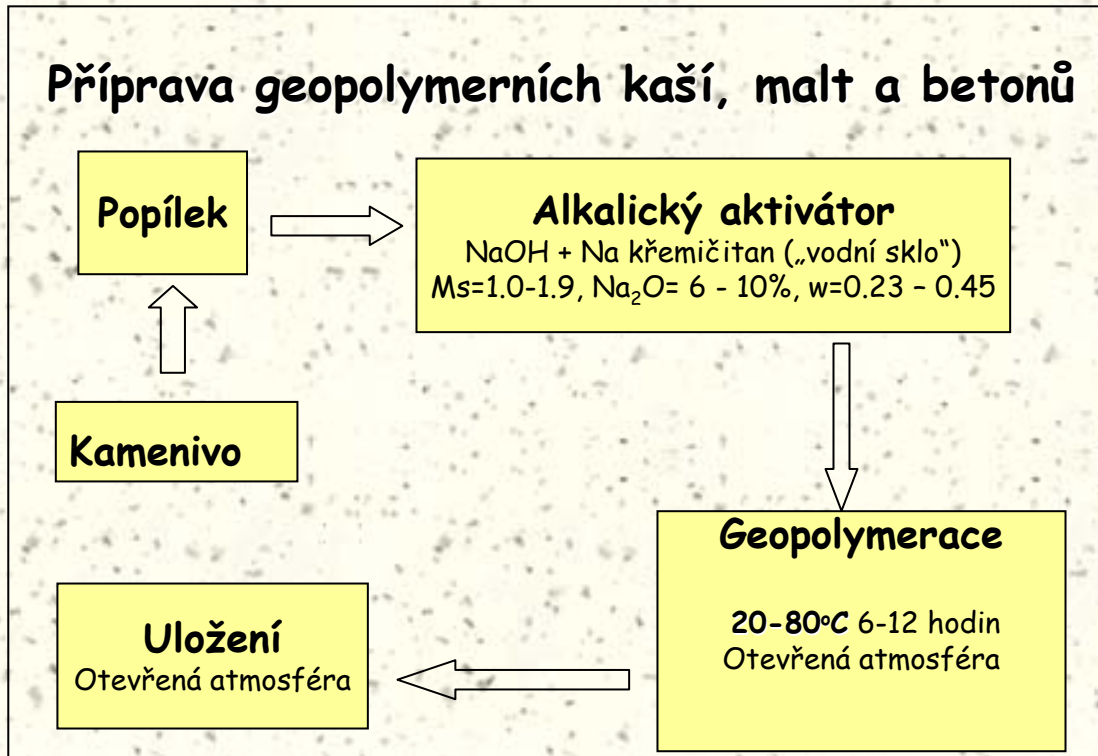
Od slínku k metakaolinu nutný vyšší obsah Na₂O v alkalickém aktivátoru
Nutnost silnější aktivace (od uhličitanu ke směsím hydroxidu a křemičitanu)

Koexistence CSH fáze a fází typu (Na,K)_n{-(Si-O)_z-Al-O}_n · wH₂O

Typy geopolymerních materiálů

- ▶ Alkalicky aktivovaný portlandský cement (Pyrament)
- ▶ Alkalicky aktivovaný portlandský slínek
(bezšádrovcový portlandský cement)
- ▶ Geopolymer jako produkt alkalické aktivace strusek
(struskoalkalické cementy)
- ▶ Geopolymer jako produkt alkalické aktivace popílků
- ▶ Geopolymer jako produkt alkalické aktivace metakaolinu
- ▶ Geopolymer na bázi kapalného prekurzoru

Příprava betonu

- Charakter výchozí suroviny
- Na₂O/SiO₂ a Σ Na₂O v aktivátoru
- Poměr SiO₂:Al₂O₃: CaO (MgO) v surovině
- Složení kameniva
- Způsob přípravy (teplota, hydrotermální podmínky)
- Nutná experimentální optimalizace podmínek přípravy

Je možné užít i alkalický aktivátor obsahující K, vyšší cena, nižší pevnosti

„Geopolymerní beton na bázi popílku“
Společný projekt Fakulty stavební ČVUT
A VŠCHT v Praze

Geopolymerní beton

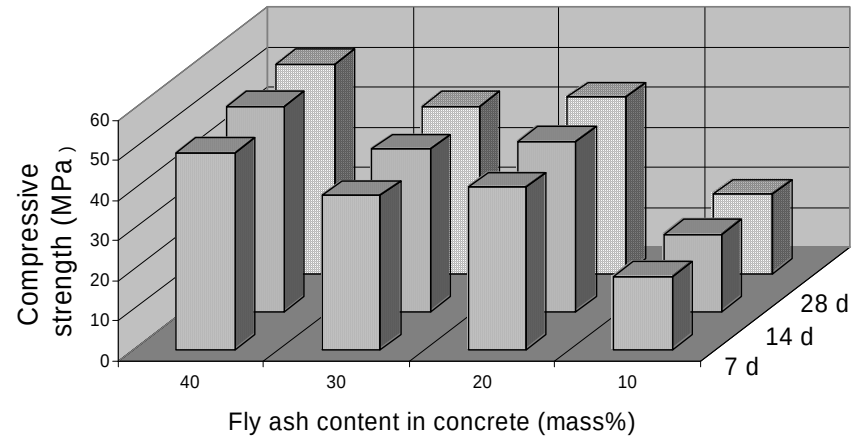
Špatně složený geopolymerní beton

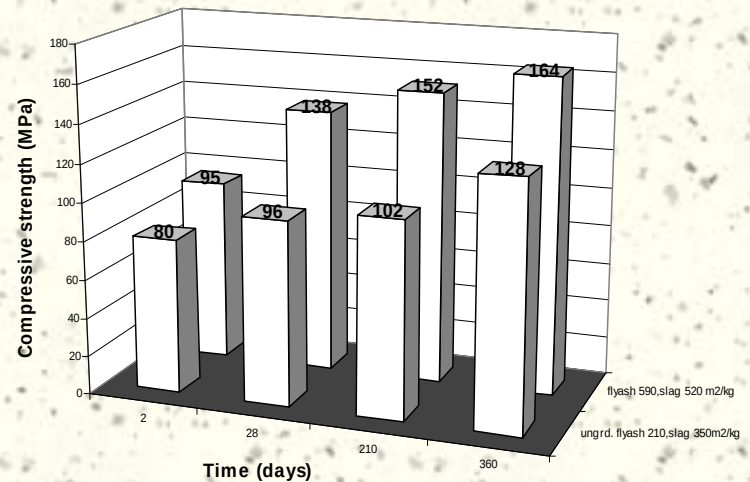
Správně složený a zhutněný geopolymerní beton

Mechanické vlastnosti

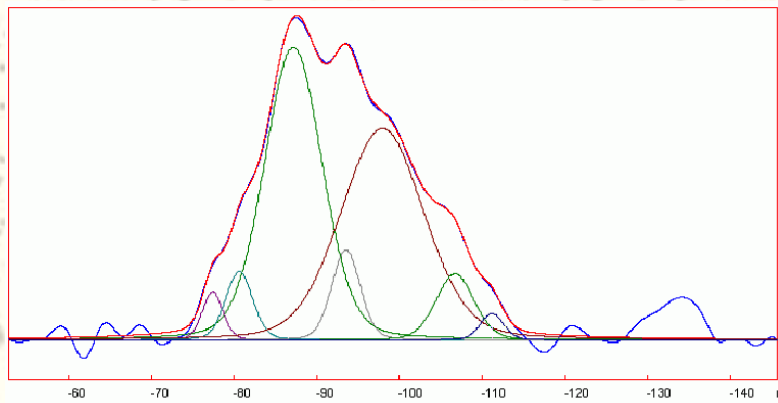
- # Pevnosti v tlaku rostou i v časovém období 360 – 520 dnů (vývoj pevností sledován již 9 let)
- # Jiný poměr pevnosti v tlaku a v prostém tahu
- # Smrštění (po termální přípravě minimální, při volném tuhnutí měřitelné)

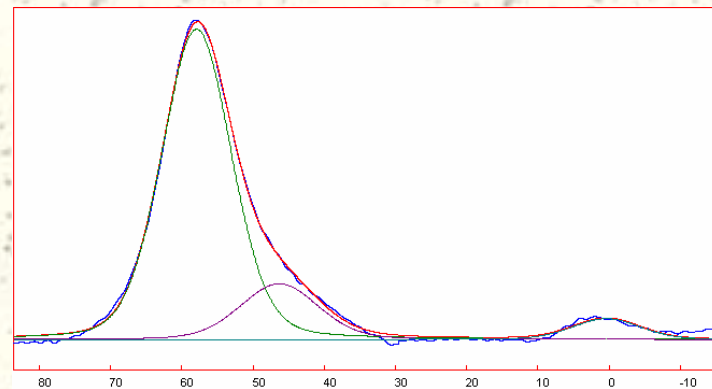
**Maximální dosažená
pevnost
geopolymeru
163 MPa**

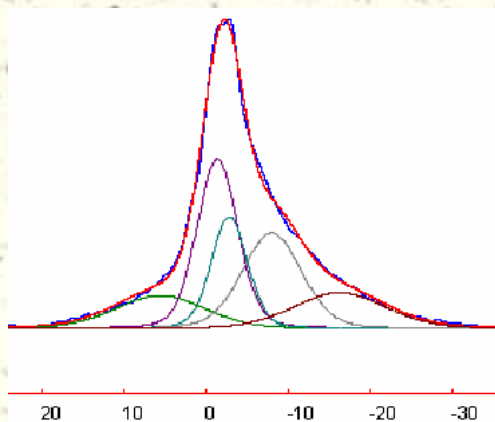
Mikrostruktura geopolymeru

NMR MAS Si

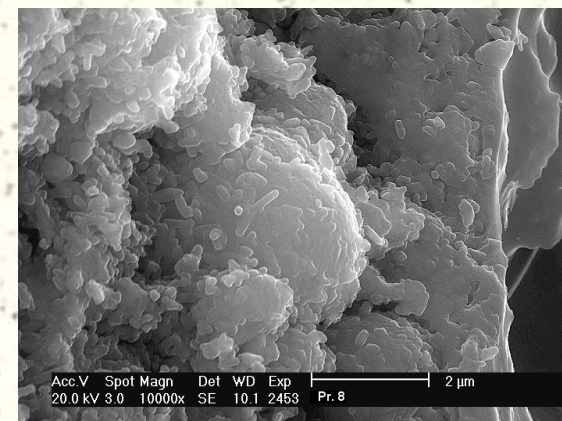

Al

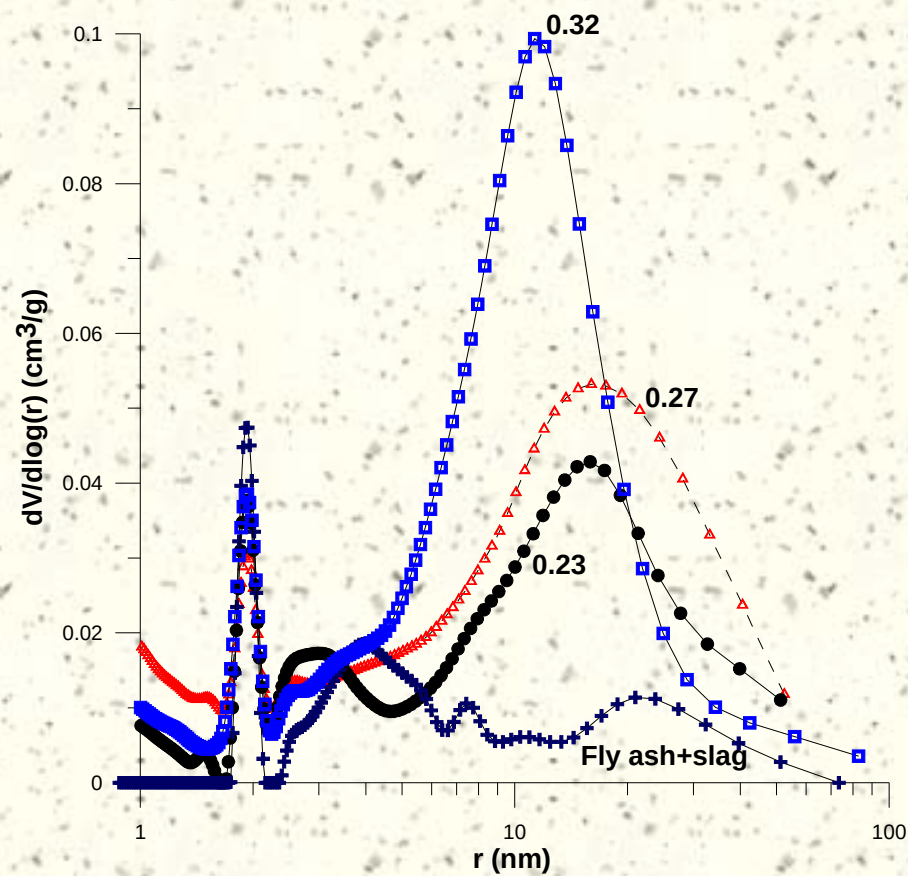
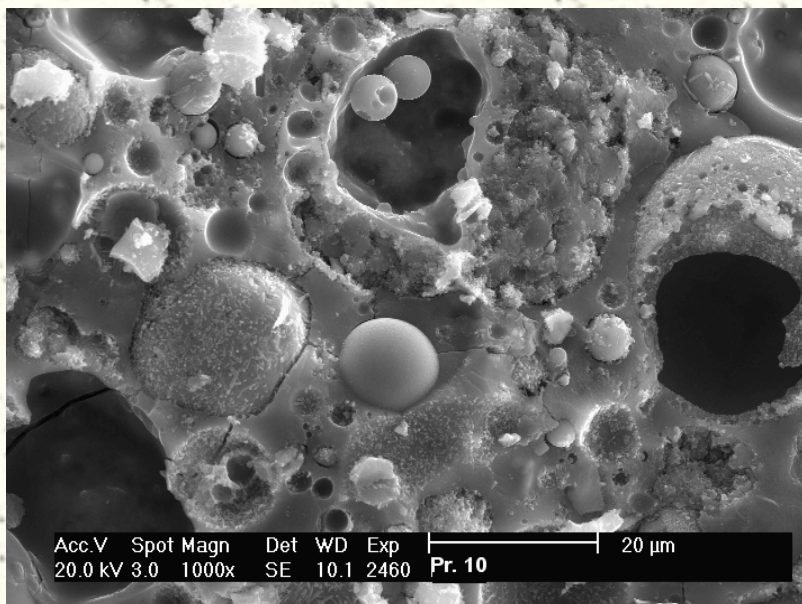

Na

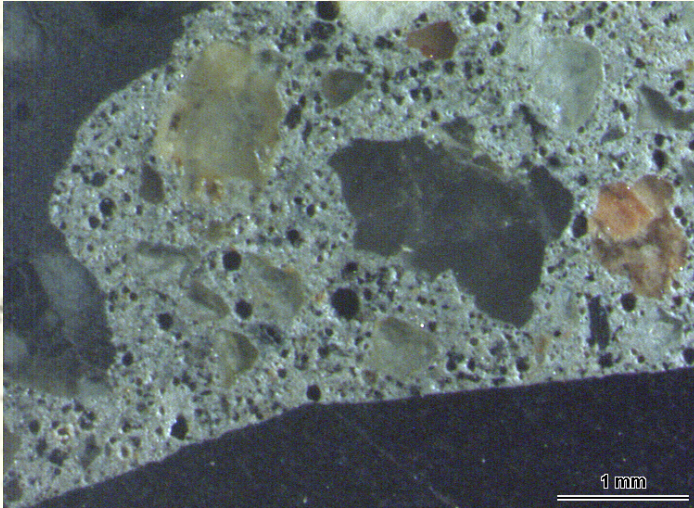
SEM

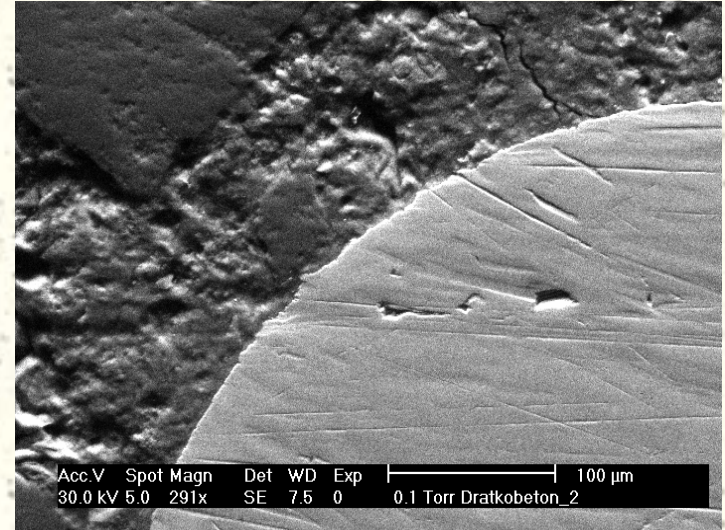
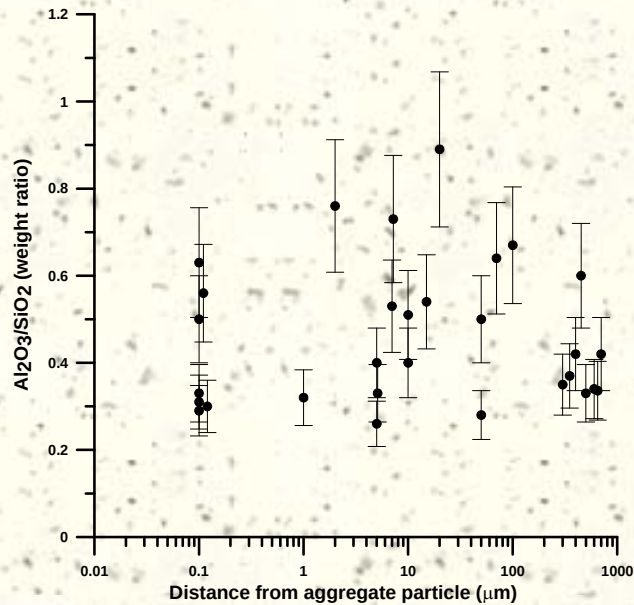
Porozita geopolymeru

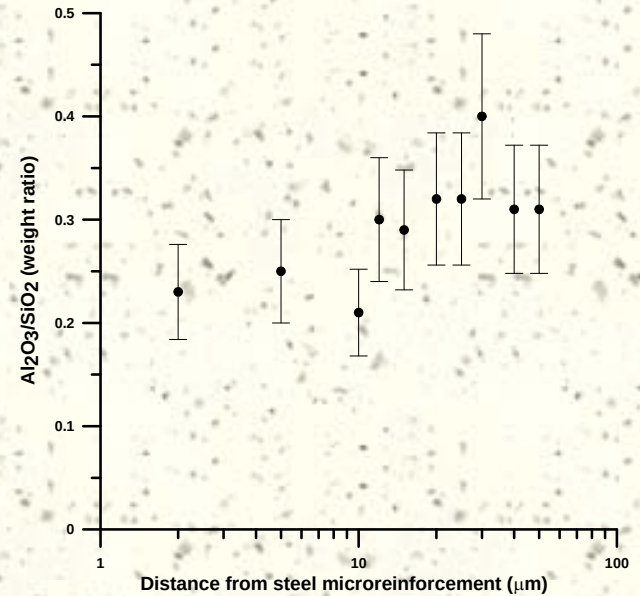
Rozhraní v geopolymerním betonu

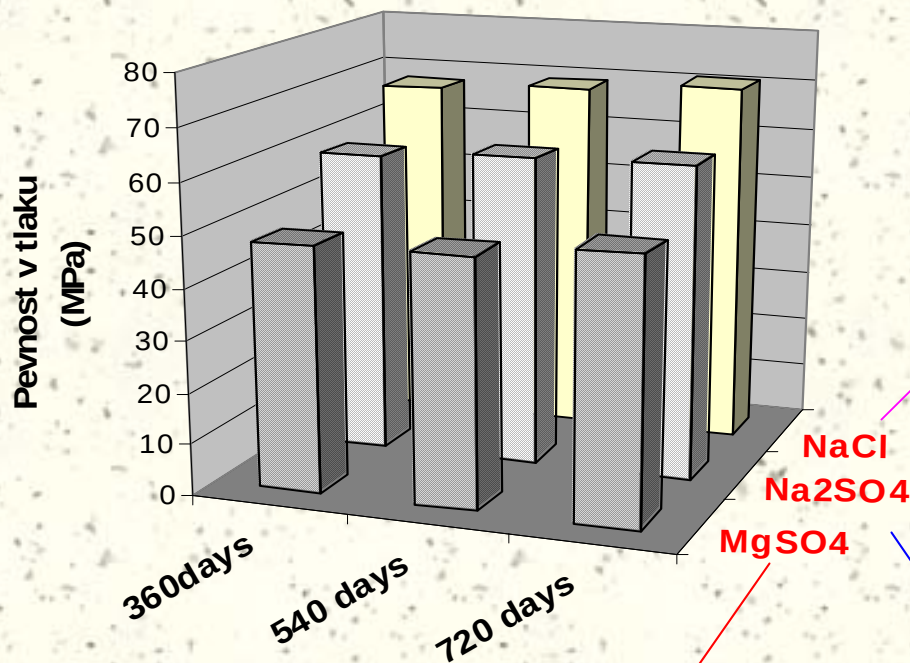
Geopolymer concrete

Geopolymer reinforced concrete

Koroze geopolymery na bázi popílku

Roztok NaCl (164g/dm³)

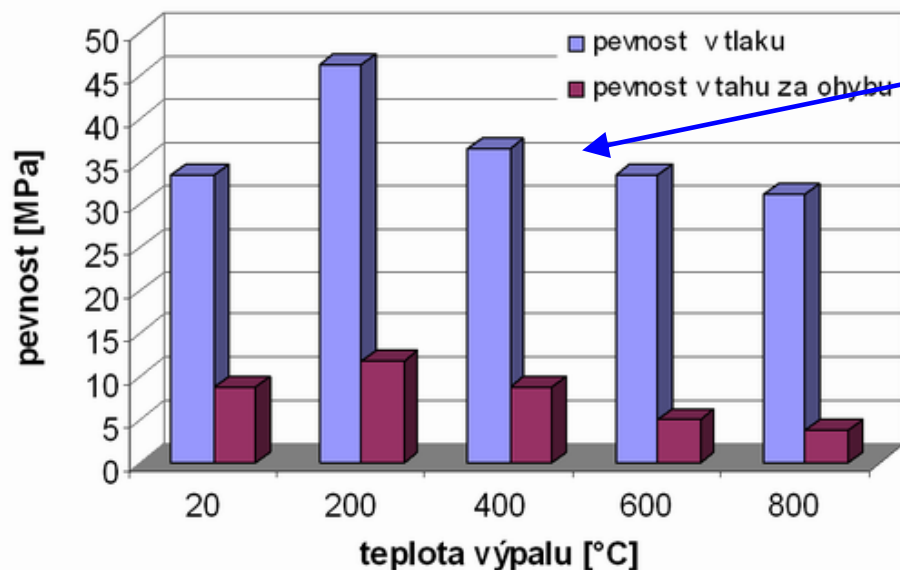
Roztok Na₂SO₄ (44g/dm³)

600 dnů expozice
žádné sekundární
produkty

Roztok MgSO₄ (5g/dm³)

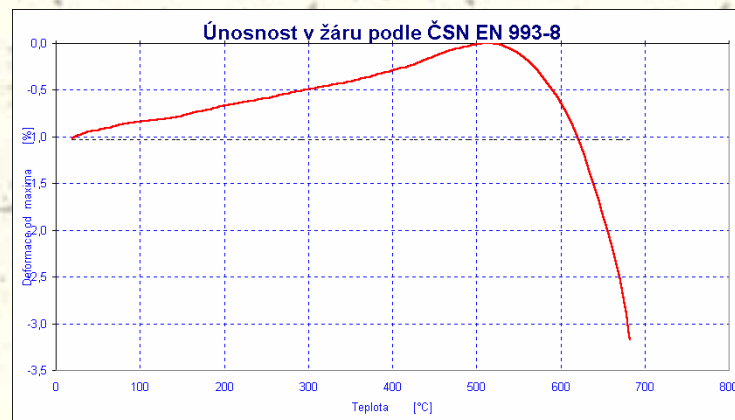
Vysokoteplotní vlastnosti geopolymery na bázi popílku

Vysoké zbytkové pevnosti geopolymery po výpalu

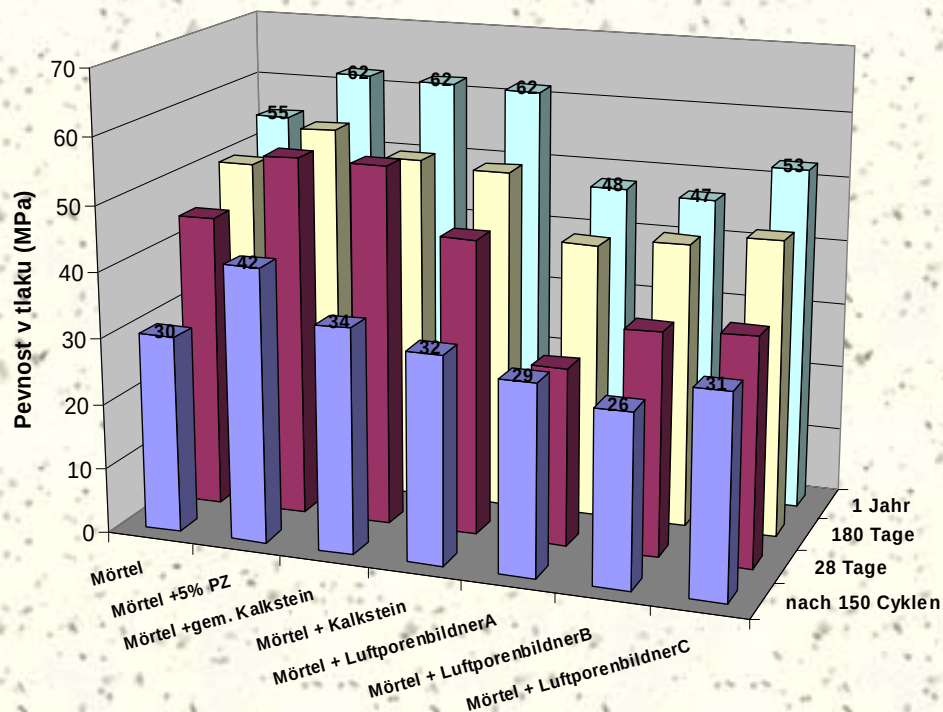
U PC dehydratace C-S-H fáze, Ca(OH)_2 , rozpad

$$T_{0.5} = 630^\circ\text{C}$$

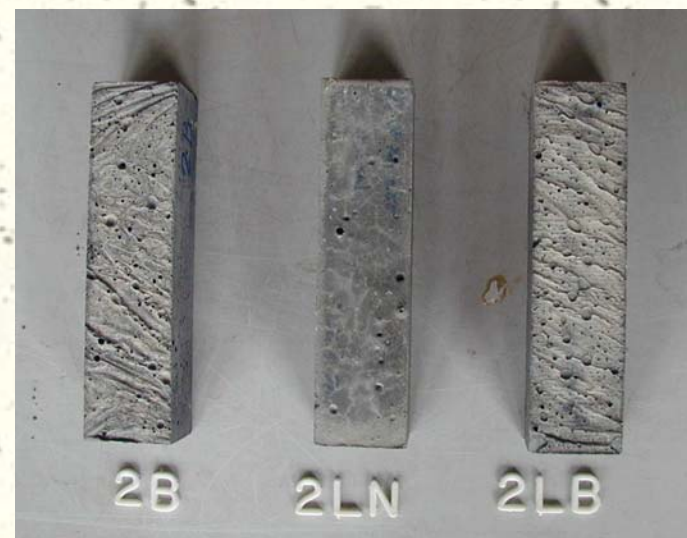

T.Jílek : Diplomová práce 2004, VŠCHT v Praze
R.Žyla: Diplomová práce 2006, VŠB, VŠCHT

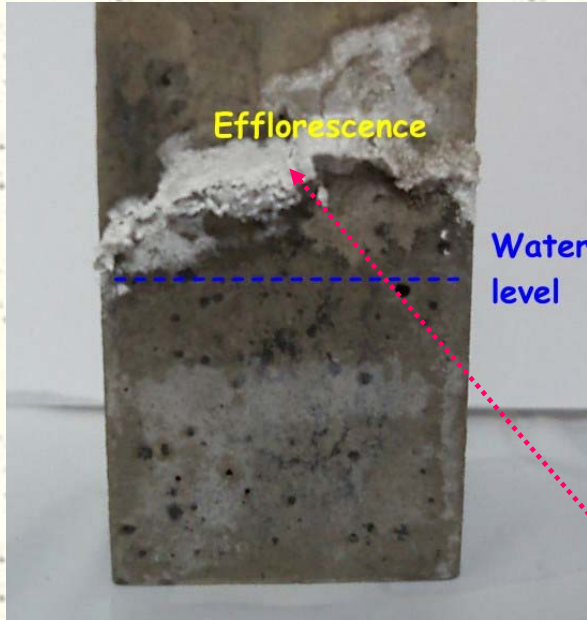
Mrazuvzdornost geopolymery na bázi popílku

Po 150 cyklech (malta)

Výkvěty na povrchu geopolymerů (popílek, metakaolin)

Existuje tendence k tvorbě výkvětů u geopolymerů bez ohledu na suroviny, nejsou známy detailně podmínky pro jejich tvorbu.

V rámci intenzivního výzkumu jsou hledány způsoby pro zabránění výkvětů.

Použití K aktivátoru (K_2CO_3 netvoří hydráty) není optimální, vysoká cena, nízké pevnosti geopolymerů na bázi popílků i metakaolinu

T.Vojta : Diplomová práce 2006, VŠCHT v Praze
L.Alberovská: Bakalářská práce 2007, VŠCHT v Praze

Perspektivy alkalicky aktivovaných pojiv - geopolymerů

- # Nové materiály („Chemically bonded ceramics“, „Cold ceramics“)
- # Recyklace anorganických odpadů (silný ekologický podtext)
- # Potenciální možnost snížení emisí CO_2 při výrobě anorganických pojiv a stavebních hmot
- # Fixace toxických a radioaktivních odpadů
- # Využití surovin obsahující Al, Si (velmi široký sortiment)
- # Kompozitní materiály

Děkuji Vám za pozornost